

Best practice # 19

# Selectie zuiver op kwaliteit

## Architectendiensten Internationaal Strafhof Den Haag

*Het Internationaal Strafhof, dat sinds de oprichting tijdelijk is gehuisvest in het voormalige hoofdkantoor van de KPN langs de A12, besloot eind 2007 tot nieuwe permanente huisvesting op het terrein van de Alexanderkazerne in Den Haag. Om een architect te selecteren voor het ontwerp van dit prestigieuze project schreef de Rijksgebouwendienst namens het gastland Nederland, een internationale prijsvraag uit. Barbara Ettinger, directeur van het Duitse bureau ANP Architektur- und Planungsgesellschaft, begeleidde de procedure.*



Nieuwbouw Internationaal Strafhof Den Haag. Schmidt Hammer Lassen Architects

*Hoe bent u bij het organiseren van deze prijsvraag betrokken geraakt?*

"Voorafgaand aan de prijsvraag heeft de Rijksgebouwendienst in 2006 een Europese aanbesteding aangekondigd voor het projectmanagement van de procedure om tot een ontwerp voor het Internationaal Strafhof te komen. Het projectmanagement omvatte ook het inrichten van de procedure om een architect te selecteren voor het ontwerp. Wij schreven in op deze aanbesteding en de opdracht werd aan ons gegund."

*Waarom is gekozen voor een prijsvraag?*

"Wij vinden een prijsvraag een goed instrument om op niet-discriminatoire en transparante wijze een passende architect te selecteren. Bij een prijsvraag selecteer je vooral op kwaliteit en minder op prijs. Na de prijsvraag kun je met de winnaars in onderhandeling treden. Een prijsvraagprocedure doet recht aan de complexiteit van een architectendienst. Ook worden ontwerp en constructie van elkaar gescheiden om kwaliteit te garanderen en de kosten voor de opdrachtgever beperkt te houden. Tot slot is de prijsvraag een gevestigde, erkende procedure

die zowel professioneel als juridisch geaccepteerd is en in verschillende landen een lange traditie kent."

*Waarom is ervoor gekozen om de prijsvraag wereldwijd uit te schrijven?*

"Het Internationaal Strafhof is een multinationale organisatie die bestuurd wordt door een afvaardiging van de verdragsstaten. Dit is gebaseerd op een verdrag dat in 2008 door 106 landen, inmiddels zijn 114 landen lid, is ondertekend. Een van de essentiële eisen was daarom dat de architectenselectie een wereldwijde reikwijdte zou hebben. Daarom is de prijsvraag gebaseerd op de Overeenkomst Overheidsopdrachten van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), zoals vastgelegd in 94/800/EC op 22 december 1994.

Los van dit juridisch aspect zal de permanente huisvesting van het Internationaal Strafhof de komende jaren één van de meest prestigieuze bouwprojecten ter wereld zijn. De mondiale betekenis en het unieke karakter van dit project vroegen om een selectieprocedure die het beste ontwerp oplevert. De prijs komt in de onderhandelingsprocedure met de prijswinnaars aan bod. Om deelname van kleinere bureaus te stimuleren wijst het prijsvraagreglement expliciet op de mogelijkheid om combinaties te vormen."

*Hoe is het aantal aanmelders teruggebracht tot uiteindelijk 20 deelnemers?*

"Om voor deelname in aanmerking te komen dienden architectenbureaus minimaal één vergelijkbaar project in te dienen van de afgelopen tien jaar, tien jaar ervaring te hebben, continu 20 medewerkers in dienst te hebben gedurende de afgelopen drie jaar, adequaat verzekerd te zijn en aan te tonen technische kennis en capaciteit voor een project van deze omvang te bezitten. Van de 171 aanmeldingen voldeden er 156 aan deze minimumeisen. Een belangrijk onderdeel van de procedure is de beoordeling door een onafhankelijke jury waarvan de leden dezelfde kwalificaties hebben als de deelnemers en ervaring hebben met vergelijkbare opdrachten. De keuze voor de juryleden onderstreept het gewicht van de opdracht. De jury stond onder voorzitterschap van de Rijksbouwmeester en bestond uit vertegenwoordigers van de lidstaten, afgevaardigden van het Strafhof, en vakexperts. De vakexperts binnen de jury waren Mels Crouwel, Liesbeth van der Pol, Ricardo Legoretta, Julia Bolles-Wilson, José Forjaz, Herman Hertzberger, Dominique Perrault, Deyan Sudjic, Ben Maandag en Maarten Schmitt. In de architectenwereld is het een eer om de taak van jurylid te vervullen, omdat alleen bekende architecten met de beste reputatie worden gevraagd. Daardoor is het geen probleem om een gekwalificeerde jury samen te stellen. De vakexperts hebben de inzendingen samen met vijf vertegenwoordigers van de lidstaten en drie afgevaardigden van het Strafhof teruggebracht tot 20 plus vijf reservepartijen. De jury heeft hierbij gelet op architectonische kwaliteit van eerdere projecten, succesvolle deelname aan prijsvragen en toegekende prijzen en vermeldingen voor ontwerpen."

*Om de transparantie te waarborgen waren onder andere familieleden tot de tweede graad en permanente handelspartners van juryleden (en andere personen die bij de procedure waren betrokken werden) van deelname uitgesloten.*

"Eén van de principes van een prijsvraag is het garanderen van transparantie en gelijke kansen voor alle deelnemers. Daarom moeten strikte criteria worden gehandhaafd om te voorkomen dat partijen voordeel weten te behalen. We vertrouwen hierbij op de eigen verklaring. Als de opdrachtgever twijfelt of gelijke kansen in het geding zijn behouden we ons het recht voor om nadere informatie te verzoeken en als gevolg van deze informatie kandidaten of deelnemers alsnog uit te sluiten."

*Tijdens de procedure konden deelnemers vragen stellen via een internetforum, waar de vragen beantwoord werden. Waarom heeft u hiervoor gekozen, en niet voor de gangbare nota van inlichtingen?*

"Vanwege de complexiteit van het project en de wereldwijde reikwijdte. Antwoorden op gestelde vragen moesten met meerdere partijen worden afgestemd. De vragen zijn op twee manieren beantwoord: via het forum en tijdens een colloquium bijeenkomst in Den Haag. Direct

contact tussen de opdrachtgever of diens adviseur enerzijds en deelnemers anderzijds sluit niet aan bij transparantie en het bieden van gelijke kansen. Alle deelnemers moeten over dezelfde informatie kunnen beschikken."

#### *Waarom vond er een voorlichtingsbijeenkomst plaats in Den Haag?*

"We hebben de geselecteerde partijen uitgenodigd voor een bezoek aan de stad Den Haag en aan het Internationaal Strafhof. Bij dit bezoek konden de architecten in aanraking komen met de lokale omgeving, de *genius loci*, en de opdrachtgever. Ze konden de atmosfeer van het Internationaal Strafhof proeven. Een dergelijk bezoek is essentieel voor een architect om een goed concept te ontwerpen; een gezamenlijke bijeenkomst en een locatiebezoek zijn een belangrijke stap in iedere prijsvraagprocedure.

Prijsvragen vinden plaats op basis van anonimiteit, de keuze voor een ontwerp moet gebaseerd zijn op een oplossing, niet op de naam van de architect. De bijeenkomst in Den Haag was de enige kans voor de deelnemende architecten om in aanraking te komen met de opdrachtgever, gebruiker en de jury. Tijdens de colloquium bijeenkomst konden aanvullende vragen worden gesteld en de opgave eventueel worden verduidelijkt door het aanbrengen van nuances. De resultaten van de bijeenkomst, antwoorden op aanvullende vragen en eventuele extra informatie, zijn schriftelijk vastgelegd. Dat document is, net als het wedstrijdreglement, bindend voor alle betrokkenen. Hierna stopte de vraag en antwoordfase. De bijeenkomst en de resultaten hiervan vormden zo, samen met het wedstrijdreglement, een solide basis voor de ontwerpwerkzaamheden."

#### *Hoe is de jury tot een oordeel gekomen?*

"Om tot een gewogen eindoordeel te komen heeft de jury de (anonieme) inzendingen beoordeeld op stedenbouwkundige inpassing, architectuur, landschappelijke elementen en toegang; ruimtelijk en functioneel programma van eisen en veiligheid; economische efficiëntie; energie en duurzaamheid, constructie en realisatie en overeenstemming met Nederlandse bouwwetgeving.

Nadat het prijsvraag managementteam, zonder te oordelen, een overzicht van alle inzendingen had gegeven waar de karakteristieken per ontwerp werden aangewezen en de wijze waarop aan de criteria werd voldaan, heeft de jury een shortlist opgesteld.

Tijdens discussies heeft de jury bepaald op welke wijze invulling aan bovenstaande criteria was gegeven, met in het achterhoofd de resultaten van de voorbeoordeling. Door uitsluiting van ontwerpen die niet voldoende aan de criteria voldeden is een *shortlist* opgesteld. Deze methode biedt overigens de kans om opname van uitgesloten ontwerpen te heroverwegen. Tot slot heeft de jury de rangorde van de inzendingen op de *shortlist* bepaald en aanbevelingen gedaan voor verdere ontwerpwerkzaamheden voor de winnende ontwerpen. Uit de 20 bureaus die na de voorselectie zijn uitgenodigd om een ontwerp in te dienen heeft de jury drie prijswinnaars geselecteerd. Na opening van de naamenveloppen bleken die prijswinnaars: Ingenhoven Architects (D), Schmidt Hammer Lassen Architects (DEN) en Wiel Arets Architects (NL). Na onderhandelingen is de opdracht gegund aan Schmidt Hammer Lassen Architects. Het Internationaal Strafhof en alle andere betrokken partijen zijn tevreden met het definitieve resultaat van de prijsvraagprocedure."

#### *Europese prijsvraag met voorselectie / International Criminal Court*

*Opdrachtgever: Rijksgebouwendienst*

*Adviseur: ANP Architektur- und Planungsgesellschaft*

*Gunning: Schmidt Hammer Lassen Architects, 2009*

April 2011

**Informatie**

Het [Steunpunt Architectenopdrachten & Ontwerpwedstrijden](#) van [Architectuur Lokaal](#) is de onafhankelijke, niet-commerciële helpdesk voor uitschrijvers van aanbestedingen en prijsvragen in Nederland.

Het Steunpunt draagt bij aan professionalisering van het opdrachtgeverschap en aan een gezonde bouwcultuur in Nederland.

Om opdrachtgevers behulpzaam te zijn bij het opstellen van een goede (Europese) aanbestedingsprocedure voor architectuuropdrachten is [KOMPAS](#) ontwikkeld, een digitale, kosteloze standaard die voor alle partijen de nodige vereenvoudiging en transparantie biedt.

De digitale statistiekmodule [SESAM](#) biedt inzicht in de praktijk van het aanbesteden in Nederland.